

Research Article

SOCIAL EVALUATION OF RESIDENTIAL GREEN AREAS AS COMPONENTS OF GREEN INFRASTRUCTURE IN THE PANDEMIC PROCESS

Esra BAYAZIT SOLAK^{1,*a}, Şule KISAKÜREK^{2,b}

¹ Çukurova University, Department of Landscape Architecture, Adana, Türkiye

² Kahramanmaraş Sütçü İmam University, Department of Landscape Architecture, Kahramanmaraş, Türkiye

*Correspondence: mim.esrabayazit@gmail.com

Received: 31 October 2022; Accepted: 24 December 2022; Published: 31 December 2022

ORCID^a: 0000-0001-8390-0212 ORCID^b: 0000-0002-5005-8476

Citation: Bayazıt Solak, E., & Kısakürek, Ş. (2022), Pandemi sürecinde yeşil altyapı bileşenleri olarak konut yeşil alanlarının sosyal açıdan değerlendirilmesi. *ArtGRID*, 4(2), 205-221

Abstract

Green infrastructure stands out as one of the most important solution tools in the climate change process and ensures the provision of ecosystem services. Residential courtyards and gardens constitute the smallest components of green infrastructure. While the COVID-19 pandemic has increased demand for open green spaces, their use has been restricted by measures to reduce physical contact. Within the scope of these restrictions, people could not access green areas due to curfews, the lack of large green areas within walking distance, and inadequate distribution of parks and gardens. During the COVID-19 period, individuals living in houses and estates with gardens experienced the prosperity of access to nature. In this study, it was aimed to investigate and evaluate the change in individuals' perception of landscaped areas in residences caused by the pandemic process in the city of Kahramanmaraş. In the study, a questionnaire form was used as a data collection tool, and the survey data were evaluated by frequency analysis and percentage analysis. As a result of the research, it was determined that individuals actively used their residential gardens and balconies during the pandemic and socialized. It has been revealed that residential and housing estate gardens are a part of individuals' lives and increase their quality of life during curfews. It was emphasized that residential and housing estate gardens should be considered as a component of green infrastructure and are socially important areas for pandemic periods. The future scenario emphasizes the importance of green infrastructure systems to prepare cities for pandemic situations.

Keywords: COVID-19 Pandemic, Residential Gardens, Courtyard and Balcony, Residence, City

*Araştırma Makalesi***PANDEMİ SÜRECİNDE YEŞİL ALTYAPI BİLEŞENLERİ OLARAK KONUT YEŞİL ALANLARININ SOSYAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ****Özet**

Yeşil altyapı, iklim değişikliği sürecinde en önemli çözüm araçlarından biri olarak ön plana çıkmakta ve ekosistem hizmetlerinin sunulmasını sağlamaktadır. Yeşil altyapının en küçük bileşenlerini konut avlu ve bahçeleri oluşturmaktadır. COVID-19 pandemisi açık yeşil alanlara olan talebi artırmakla birlikte, açık yeşil alanların kullanımı fiziksel teması azaltmak üzere alınan önlemler kapsamında kısıtlanmıştır. Bu kısıtlamalar kapsamında sokağa çıkma yasakları ile büyük yeşil alanların yürüyüş mesafesinde olmaması, park ve bahçelerinin dağılımındaki yetersizlikler nedeniyle insanlar yeşil alanlara ulaşamamıştır. COVID-19 döneminde bahçeli konut ve sitelerde yaşayan bireylerin doğaya ulaşmanın refahını yaşamışlardır. Bu çalışmada Kahramanmaraş kentinde pandemi sürecinin, bireylerin konutlarda peyzaj düzenlemesi yapılmış alanlara algısında meydana getirdiği değişimi araştırmak ve değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmış, anket verileri frekans analizi ve yüzde analizleri ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda bireylerin konut bahçelerini ve balkonlarını pandemi sürecinde aktif olarak kullandıkları ve sosyalleştikleri alanlar olduğu belirlenmiştir. Sokağa çıkma yasaklarında konut ve site bahçeleri bireylerin yaşamlarının bir parçası olduğu ve yaşam kalitelerini artırdığı ortaya konulmuştur. Konut ve site bahçelerinin yeşil altyapının bir bileşeni olarak değerlendirilmesi gerektiği ve pandemi dönemleri için sosyal açıdan önemli alanlar olduğu vurgulanmıştır. Gelecek senaryosunda kentleri pandemi durumlarına hazırlamak için yeşil altyapı sistemlerine önem verilmesi vurgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: COVID-19 Pandemisi, Konut Bahçeleri, Avlu ve Balkon, Konut, Kent

1. GİRİŞ

Tarihsel süreç içerisinde ekonomik gelişme, kültürel ve teknolojik değişimler, salgın hastalıklar gibi birçok faktör kentleri ve insanları etkilemektedir. Özellikle son yüzyılda, Dünya’da yaşanan birçok salgın hastalık, insanlığı tehdit etmektedir. Bu hastalıklar arasında olan COVID-19 virüsünü Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 11 Mart 2020 tarihinde “küresel salgın” olarak tanımlamıştır (WHO, 2020). Türkiye’de ilk vakanın 11 Mart 2020 tarihinde açıklanmasıyla küresel salgına dahil olmuştur (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2020).

Pandemilerin, kentlerin yapısında önemli değişimlere yol açtığı, kent ve toplumsal yaşamı doğrudan etkilediği görülmektedir. Salgının merkezinde insan ve kent olduğu için kentle ve insanla ilişkili birçok alışkanlık bu süreçten etkilenmektedir. Kentlerin yapısında büyük değişiklikler meydana gelirken, toplumun dinamikleri, sosyal ilişkileri, yaşam biçimi değişmektedir (Tuğaç, 2020; Finucane ve ark., 2022). Kentlerde yaşanan salgınlar, halk sağlığı krizleri olarak da adlandırılmaktadır (Berg, 2020). Salgın hastalıklar toplumun ekonomik, sosyal ve politik dengelerini etkilemektedir (Moore ve ark., 2022). COVID-19, bir solunum yolu hastalığı olmasından dolayı kişiler arası fiziksel temasın azaltılmasına yönelik ulusal ve uluslararası birçok önlem alınmıştır (WHO, 2020). Bu önlemler kapsamında açık-yeşil alanlarının kullanılması dahi kısıtlanmış, insanlar evlerinde daha fazla vakit geçirmiş,

pencereden, ev balkonundan ya da bahçesinden çevre ile sosyal etkileşim sağlamıştır. Evde kalma dönemi boyunca doğadan soyutlanan insanlarda, fiziksel ve psikolojik sağlık sorunları ortaya çıktığı görülmüştür (Litman, 2020; WHO, 2020; Yao ve ark., 2022). Doğaya ve yeşile erişimin, fiziksel sağlığın geliştirilmesinde ve zihinsel sağlığın korunmasında önemli bir etken olduğu bildirilmiştir (Gascon ark., 2015; Van den Bosch ve OdeSang, 2017). Yeşil alanların bireylerin refahı ve sağlığı için birçok faydaları olmasına rağmen (Contesse ark., 2018), kentsel alanlarda yapılaşmanın artmasıyla yeşil alan varlığı azalmaktadır. Kentlerdeki nüfus ve yapılaşma yoğunluğu, yüksek katlı konutlar, park ve bahçelerin dağılımındaki yetersizlikler ve büyük yeşil alanların yürüyüş mesafesinde olmaması (Velarde ark., 2007) ve yeşil alanlar arasındaki bağlantıların olmaması COVID-19 sürecinin insanlar için oldukça zor geçmesine neden olduğu görülmüştür. Bu dönemde müstakil konut bahçeleri ve peyzaj düzenlemesi yapılmış alana sahip siteler yeşile ve doğaya ulaşmanın refahını yaşatan mekanlar olmuştur. Kent merkezlerindeki kamusal mekanlardan özel konutlara taşınan insanlar, mekânsal bir dönüşüm başlatmışlardır (Ekenyazıcı Güney ve Tulum, 2020; Egerer ve ark., 2022).

Kentsel ekosistem dâhilinde doğru kurgulanmış yeşil alan sistemleri ile bireylerin sosyal, psikolojik ve rekreasyonel gereksinimlerinin karşılanması (Elizalde ve Lambertucci, 2022)'nin yanısıra ekolojik süreçlerin sağlıklı işleyişi açısından yeşil alanlar arasındaki bağlantıların sağlanması yeşil altyapının oluşturulmasının önemi ortaya çıkmıştır. Yeşil altyapı, kırsal ve kentsel mekanlarda biyolojik çeşitliliği korumak üzere tasarlanmış, ekosistem hizmetleri sunan ve yüksek kaliteli doğal ve yarı doğal alanların stratejik olarak planlandığı ağı ifade etmektedir. Yeşil Altyapı, bireylerin yaşam kalitesinde iyileşme sağlama ve insan refahını destekleme, biyolojik çeşitliliği geliştirme, iklim değişikliğine ve diğer çevresel afetlere karşı koruma sağlama hedefindedir (İBB ve PAD, 2019; Liberalesso ark., 2020; Matsler ark., 2021). Yeşil Altyapı kentsel alanlarda yapıyı çevrenin etkilerini azaltmak ve çevrenin doğallaştırılmasında katkıda bulunmaktadır. Ekolojik ve hidrolojik fonksiyonları restore etmektedir (Liberalesso ark., 2020). Yoğun kentsel alanlarda yeşil alanların artırılması bağlamında yeşil altyapı, çatılarda (yeşil çatılar) veya bina duvarlarında (yeşil duvarlar) olduğu gibi bitkilerle kaplı yüzeylerin binalara entegrasyonu yer almaktadır (Mentens ve ark., 2006; Teotóniove ark., 2018). Yeşil çatılar ve yeşil duvar sistemleri (yeşil cepheler veya yaşayan duvarlar), kentlerde sosyal, ekonomik ve çevresel düzeylerde faydalar sağlayarak kentsel alanlarının etkilerini azaltmaktadır (Berardive ark., 2014; Manso ve Castro-Gomes, 2015; Teotóniove ark., 2018). Yeşil duvar ve yeşil çatılar kentsel çevreyi ve içine yerleştirildiği yerel alanı iyileştirme potansiyeline sahiptir (Perini ve Rosasco, 2013; Shafiqueve ark., 2018). Park alanları, kent ormanları, özel bahçeler ve konut bahçeleri gibi yeşil alan varlığı kentlerde önemli faydalar sağlamaktadır. Özellikle doğal çevre ile kişisel bir ilişkinin geliştirilmesinde bahçeler önemli olmaktadır (Elizalde ve Lambertucci, 2022).

Bu bağlamda, küresel bir salgın durumunda kentlerde yeşil alanlara erişim zorlukları nedeniyle önemi bir kat artan yeşil alanlar ve yeşil altyapı kapsamında konut bahçeleri sosyal açıdan irdelenmiştir. Kahramanmaraş kenti örneğinde konut bahçelerinin geliştirilmesine yönelik, pandemi sürecinin, bireylerin konutlarda peyzaj düzenlenmesi yapılmış alanlara algısında meydana getirdiği değişimi araştırmak ve değerlendirmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda COVID-19 pandemi sürecinde konut peyzaj alanlarının yeterliliklerini kentlinin katılımıyla ortaya çıkarmak ve yeşil altyapı planlamasına altlık olması hedeflenmektedir. Araştırmanın alt amacı ise, konutların dışarıya açılan konut içi mekanları olan balkonlar hakkında kentlinin görüşlerini ortaya çıkarmak ve konutların ve balkonların yeşil altyapının bir bileşeni olması için öneriler geliştirmek olmuştur.

1.1. Kent ve Konut Bahçelerinde COVID-19

Geçmişte birçok salgında (kolera salgını, İspanyol gribi, SARS, Ebola) olduğu gibi, COVID-19 pandemisinin de merkezinde kentler yer almaktadır. Salgın hastalıklar kentlerde yayıldığında; ölümlerin artması, sağlık hizmetlerinin aksaması, iş kazalarının ve yaralanmaların artması, ekonominin bozulması, sosyal ilişkilerin zayıflaması, devletin zor duruma düşmesi, toplum moralinin bozulması, insanların psikolojik problemler yaşaması, kentlerin yıkılması ve toplumların dağılması gibi felaketlere neden olabilmektedir (WHO, 2016; Finucaneve ark., 2022). Kentsel mekânlarda bu tür salgınların en önemli sonucu, toplumsal ilişkilerin ve yaşam biçimlerinin değişmesidir (Moore ve ark., 2022).

Pandemi sürecinde araştırmalar doğal ve yeşil alanların, küresel olarak sağlık, planlama, sosyal eşitlik gibi birçok açıdan ön plana çıktığını ortaya koymuştur (Yüksel ve Hepcan, 2021; Egerer ve ark., 2022).

COVID-19 pandemisinin etkisini azaltmak ve yayılımını yavaşlatmak için uluslararası düzeyde alınan tedbirler kapsamında sokağa çıkma yasakları, insanların rekreatif faaliyetlerini sınırlı hale getirmiş, kentsel yeşil alanlara, parklara ve kamusal alanlara erişimlere bu süre boyunca ulaşım kısıtlanmıştır (Combs, 2020; Cinderby, 2020; WHO, 2020). Bu kısıtlamalar, sosyal mesafe uygulamaları ile insanların evde kalma sürelerini uzatarak bireyler üzerinde negatif etki oluşturmuştur. Yapılan bazı çalışmalarda bütün gün evde zaman geçirilmesinin fiziksel (kanser, kalp hastalığı, böbrek hastalığı, diyabet ve astım) ve ruhsal (stres, kaygı, tükenmişlik, korku, anksiyete ve öfke nöbetleri) rahatsızlıkları tetiklediği ve bireyleri COVID-19 hastalığının yayılmasına karşı daha savunmasız bir hale getirdiği ortaya konmuştur (Campion ve ark, 2020; Emiral, ve ark., 2020; Holmes ve ark., 2020; Litman, 2020; Ransing ve ark., 2020).

Pandemi döneminde insanlar üzerinde görülen psikolojik ve fiziksel rahatsızlıklara doğa ve yeşil alanların iyi geldiği bilinmektedir (Xie ve ark., 2020; Yao ve ark., 2022). Yeşil alanların verdiği rahatlık ve huzur insanların depresyon yaşamasını engellemektedir. Ayrıca yeşil alanlar bitki örtüsünden dolayı temiz hava sunmaktadır. Böyle zorlu bir senaryoda, doğa ve yeşil alanlarda bitkiler psikolojik, sağlık, ekonomik, üretkenlik yönleriyle insanlara yardımcı olmaktadır (Sofa ve Sofa 2020).

Konutlarda peyzaj düzenlenmesi yapılmış alanlara yürüyerek 10 dakikada ulaşılabilen yeşil alanlar sağlığın temini için çok büyük koruyucu etkiye sahiptir (Poortingaa, 2021). Konut bahçeleri günlük aktiviteler için kullanılmaya başlanmıştır. Pandemi ile dünya çapında insan yaşamının çeşitli yönleri, kuralları ve rutinleri değişmeye başlamıştır (Moore ve ark., 2022). İnsanların kolayca erişebilecekleri parklar gibi kamusal alanların, apartman avlusu ya da bahçesi gibi yan kamusal alanların ve balkon gibi konutların dışarı açılan mekânlarının ne derece önemli ve insani bir ihtiyaç olduğu görülmüştür (Çörek Öztaş, 2020).

1.2. Konut, Avlu ve Konut Bahçeleri Üzerine

Konut hakkı, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Avrupa Sosyal Hakları Sözleşmesi ile güvence altına alınmıştır (Karadağ ve ark., 2019). Anayasamızda ise, 56. Madde “*Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.*” ve 57. Maddesinde yer alan, “*Devlet, şehirlerin özelliklerini ve çevre şartlarını gözeterek bir planlama çerçevesinde, konut ihtiyacını karşılayacak tedbirleri alır, ayrıca toplu konut teşebbüslerini destekler*” hükmü Çam (2020)’e göre, konutların sadece bir barınma alanı olarak değil aynı zamanda sosyal ve kültürel bir birim olarak (Dönmez ve ark., 2015), konutlarda daha fazla yeşil alanla temasının sağlanması ve

konutun açık havadan yararlanabileceği ortamların arttırılması insan hayatına önemli bir değer yüklemektedir (Kuş Şahin, 2008). Yeşil Altyapının en küçük birimi olan konut bahçeleri, kentlerde yeşil dokunun devamını sağlamaktadır.

Bernatzky (1975), bahçe ve yeşil alanların sağladığı faydaları üzerine yaptığı çalışmasında; yüksek sıcaklıkları önemli ölçüde azalttığı (50 m genişliğinde ve 3.5° C'ye kadar bir park); aşırı kuru havayı, bağıl nemdeki bir artışla (% 5-10) iyileştirdiği; katı hava kirliliklerini ve gaz halindeki yabancı maddeleri % 80'e kadar azaltabildiği; oksijen vermesi (100 yaşında, tamamen büyümüş bir kayın ağacı on kişinin oksijen ihtiyacını karşılayabilir); gürültüyü 10 dB azaltabildiğini; termal süreçler temelinde, yeşil alanlar ve bahçeler, az veya çok rüzgarsız günlerde bile, yerleşim alanları için temiz hava tedarikine benzersiz bir katkı sağladığını bildirmektedir. Bu işlevler, birçok açıdan insanların fiziksel ve zihinsel sağlığını teşvik etmektedir.

Kentlerin ve yeşil altyapının alt ölçeğinde yer alan avlular ve toplu konut bahçeleri yapılaraya olan yakınlığı nedeniyle, kent halkının doğaya olan özlemini giderebilmesine olanak sağlamaktadır. Eski kent dokusunda yer alan geleneksel konutların avlu mekânları, ev kütleleri içinde yer alan iç bahçe niteliğini göstermektedirler (Hindistan, 2006). İç bahçelerin ev ile yakınlıklarından dolayı ev ile bahçenin bir bütün olarak kabul edildiği ve bahçenin sanki açık havada zaman geçirmeye ayrılmış evin bir bölümü sayıldığını göstermektedir (Tazebay ve Akpınar, 2010).

Mekânsal anlamda avlu; planlama ve kütleli ilişkilerine göre yan, ön, orta ve iç avlu olarak adlandırılan, kısmen yapı veya yüksek duvarlarla çevrili, üzeri açık, yapı bütününe form ve mekân karakteri ile uyumlu olarak bina içindeki yaşamı kısmen açık mekândaki yaşamla bütünleştirme gereksiniminin oluşturduğu bir mekân çözümüdür. Avlular yapı içerisinde tüm birimlerin ilişkilendirildiği ve bu birimleri bir arada tutan, odak niteliğinde açık mekân kurgulanmasıdır (Erdoğan, 1996). Geleneksel Türk evinde avlular yaşama tarzının gereği evin en önemli yaşama alanını oluşturmaktadır (Köse, 2011). Çevre ile uyumlu sürdürülebilir yerleşimler ölçeğinde avluları vurgularken, günümüzde permakültür bahçelerinin oluşturulmasında kaynak tüketiminin en aza indirgenmesi yönüyle önemlidir.

Bir iç bahçe olma özelliğinde bu mekânlar içerideki hayatın dışarıda devam etmesini sağlarken; aynı zamanda hava, güneş, gölge, rüzgâr gibi dış dünyanın gerçekleriyle bağ kurulmasını da sağlamaktadır. Böylece avlular ev içerisinde genel hava ve ışık sirkülasyonunu sağlayan ana bölgedir (Erdoğan 1996; Ekim, 2012). Ev içerisinde doğa ile buluşulmasına olanak sağlayan avluların işlevsel unsurları, kültürlere göre değişmekle birlikte çalışma konusu kapsamında insan ihtiyaçlarını kentsel alanlara çıkılmadan da ev içerisinde karşılamasına olanak sunması yönüyle önemlidir. Avluların çeşitli süs bitkileri ile süslenmesi ve bakım işlemleri insan psikolojisi üzerinde olumlu etkiler yapmaktadır. Günümüz şehir hayatındaki toplu konutlar ev içinde avlunun yer almasına olanak vermemektedir (Pekpostalcı, 2009). Avlular yerini konut bahçeleri kapsamında site bahçelerine ya da müstakil konutların bahçelerine bırakmıştır. Assi (2001)'e göre, toplu konut yapıları arasında yer alan sosyalleşme, rekreatif aktiviteleri gerçekleştirme gibi sosyal ve fiziksel ihtiyaçların karşılanması için düzenlenen avlular, yaşam koşullarına uyarlanan başka bir avlu örneğini oluşturmaktadır (Hindistan, 2006).

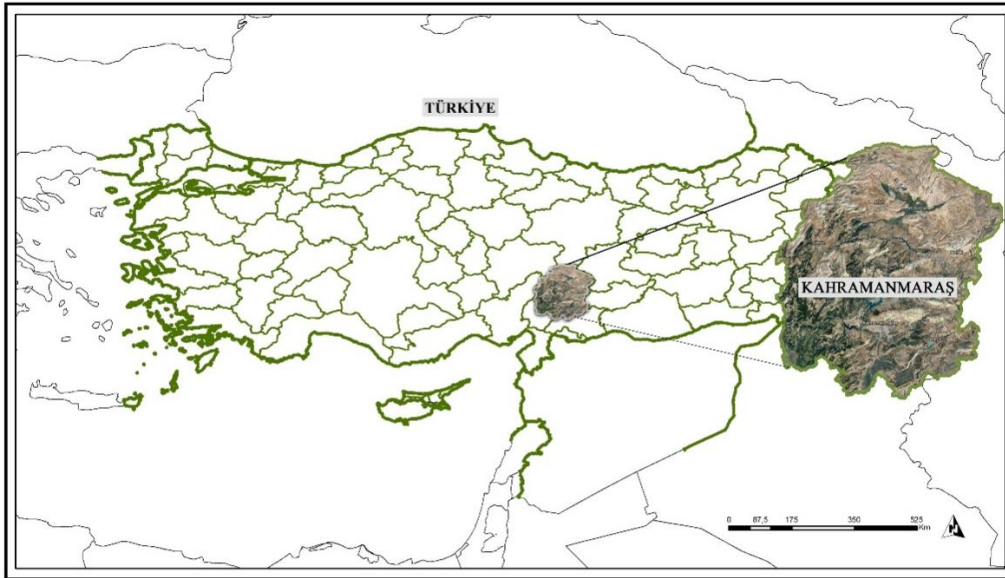
Ulaşım sistemini, açık ve yeşil alanları, otoparkları, çocuk oyun alanları, ortak etkinlik mekânları ve komşuluk ilişkilerini kapsayan konut çevresi, işlevsel yönü yanında bireyin kişisel ve sosyal gelişiminde önemli mekânlardır (Şensoy ve Karadağ, 2012). Kentleri oluşturan yeşil alanlar, kullanım durumuna göre genel, yarı özel ve özel alanlar olarak üç sınıfa

ayrılmaktadır. Özel alanlar kapsamında yeşil alanlar; sadece özel mülkiyetli alanlarda, sahipleri tarafından kullanılan alanlardır (Gül ve Küçük, 2001). Özel yeşil alanlar; çatı bahçeleri, sayfiye bahçeleri, ev bahçeleri, toplu konut bahçeleri, ev avluları gibi yeşil alanlardır (Bayraktar, 1973; Gül ve Küçük, 2001). Müstakil konut ve toplu konutlara entegreli yeşil alanlar, kent bütününe diğer yeşil alanlar ile kentlerin açık ve yeşil alanlarını oluşturmaktadırlar. Gül ve Küçük (2001), kent içindeki yeşil alanlar işlev ve etkinliklerine göre sınıflandırıldığında, yeşil alanların en küçük birimini “konut düzeyinde yeşil alanlar” oluşturmaktadır. Bu birim kapsamında tek veya çok katlı konutların bahçeleri, teras ve çatı bahçeleri, balkon düzenlemeleri yer almaktadır.

Kentlerin yeşil dokusunu oluşturan gerek avlular, ev ve toplu konut bahçeleri gerekse diğer aktif ve pasif yeşil alanlar olsun, kent insanının bedensel ve zihinsel olarak sağlıklı gelişmesinde, toplumsal ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve toplumsal dayanışmanın yerleşmesindeki işlevleri nedeniyle insanların yaşam kalitesinde hayati önem taşımaktadır (Altunkasa ve ark., 2011). Aktif ve pasif rekreasyon alanları olan konut bahçelerinin kentin yeşil alanlarının artırılmasında önemli rol oynamaktadır. Konut bahçeleri ile teras, avlu ve balkonlarının planlama ve tasarımı kentin önemli bir yeşil doku oluşturmasını sağlamaktadır (Yeşil ve Yılmaz, 2007).

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma alanı olarak Kahramanmaraş kenti seçilmiştir. Kahramanmaraş kenti $37^{\circ} 11'$ ve $38^{\circ} 36'$ kuzey enlemleri ile $36^{\circ} 15'$ ve $37^{\circ} 42'$ doğu boylamları arasında yer almaktadır (Şekil 1). Kahramanmaraş nüfusu 2021 yılına göre 1.171.298'dir, kent merkezi ise 490.280 nüfus ile çalışma alanını oluşturmaktadır (TÜİK, 2021).

Şekil 1. Kahramanmaraş çalışma alanı konum haritası.

Araştırma evrenini Kahramanmaraş'ta yaşayan 18 ve üzeri yaş aralığındaki, çalışmanın amacı hususunda bilgilendirilmiş bireyler oluşturmaktadır. Gönüllülük esasına dayalı olarak rastgele 400 katılımcı seçilmiştir. Pandemi kısıtlamaların devam etmesinden dolayı anketler Google Forms üzerinden hazırlanan formula katılımcılara çevrimiçi olarak (e-mail ve whatsapp

uygulaması) 11.05.2020 ile 14.03.2021 tarihleri arasında gönderilmiş ve veriler toplanmıştır. Araştırmanın örnekleme yöntemi basit tesadüfi örnekleme yöntemidir. Örneklem büyüklüğünü %95 güven aralığında hata payı %5 olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın evrenini temsil edecek en az örneklem sayısı Çizelge 1'e göre 383-384 kişiyi oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın örneklem sayısı 400 olarak kabul edilmiştir.

Çizelge 1. Örneklem büyüklükleri ve güven aralıkları (Saunders ve ark., 2009)

Evren Büyüklüğü	%5	%3	%2	%1
50	44	48	49	50
100	79	91	96	99
250	151	203	226	244
500	217	340	414	475
750	254	440	571	696
1000	278	516	706	906
2000	322	696	1091	1655
5000	357	879	1622	3288
10000	370	964	1936	4899
100000	383	1056	2345	8762
1000000	384	1066	2395	9513
10000000	384	1067	2400	9595

Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm konut bahçelerine yönelik açık uçlu ve seçenekli sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise 5'li likert tipi ölçekten 21 adet araştırma konusuna ilişkin soru bulunmaktadır. 5'li likert tipi ölçekteki ifadelerde, (1=Kesinlikle katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3=Kararsızım 4=Katılıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum). Ölçek ortalamalarının değerlendirilmesi 1,00 ile 2,33 arası zayıf katılım, 2,34 ile 3,66 arası orta düzeyde katılım ve 3,67 ile 5,00 arası yüksek düzeyde katılımıdır (Geniş ve ark., 2020).

Araştırma anket sonuçlarının değerlendirilmesi ve analiz edilmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 28.0 istatistik deneme programı kullanılmıştır. Çalışma kapsamında anket verileri frekans analizi, yüzde analizleri değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulguların güvenilirliğini saptamak için Cronbach's Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach's Alpha Katsayısı sıfır ile bir arasında değer almakta ve bire ne kadar yakınsa o kadar güvenilir olduğu bildirilmektedir (Karagöz, 2017). Konut bahçelerinin araştırıldığı bu çalışmanın ölçeğinde Cronbach's Alpha kat sayısının değeri 0,925 bulunarak oldukça güvenilir olduğu görülmektedir (Çizelge 2).

Çizelge 2. Cronbach's Alpha katsayısı (anlamli bulunmuştur (p<0,05)).

Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
,925	21

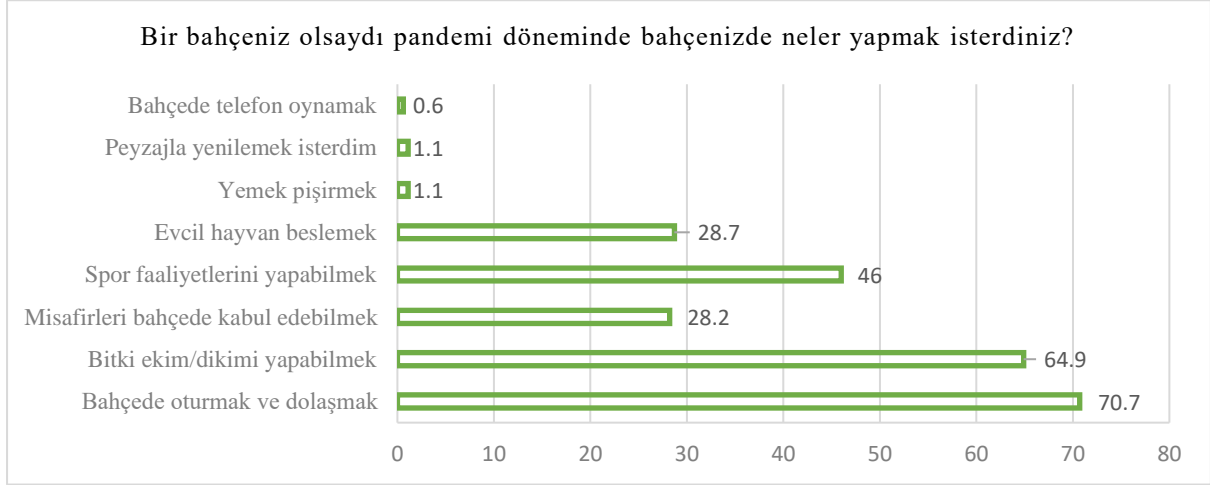
3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Anket çalışması ile elde edilen veriler neticesinde katılımcıların %65,1 oranı yaşadıkları konutta bahçe alanına sahipken kısmen bir bahçesi olan katılımcılar %9,4 oranındadır. Yaşadıkları konutta hiç bahçesi olmayanlar ise %25,6'dır (n=400). Katılımcıların çoğunluğunun bahçe alanında sahip olduğu (f=257) saptanmıştır. Pandemi döneminde bir bahçe alanına sahip olmak isteyen katılımcılar %94,2 oranındadır. Bahçe alanına sahip katılımcıların %45,4'ü bahçe büyüklüğünün etkinliklerini karşıladığı, %29,2'sinin etkinlikleri için yeterli büyüklükte olmadığını belirtmiştir (Çizelge3).

Çizelge 3. Katılımcıların bahçe alanlarına ilişkin frekans ve yüzde (%) dağılımlar (n=400)

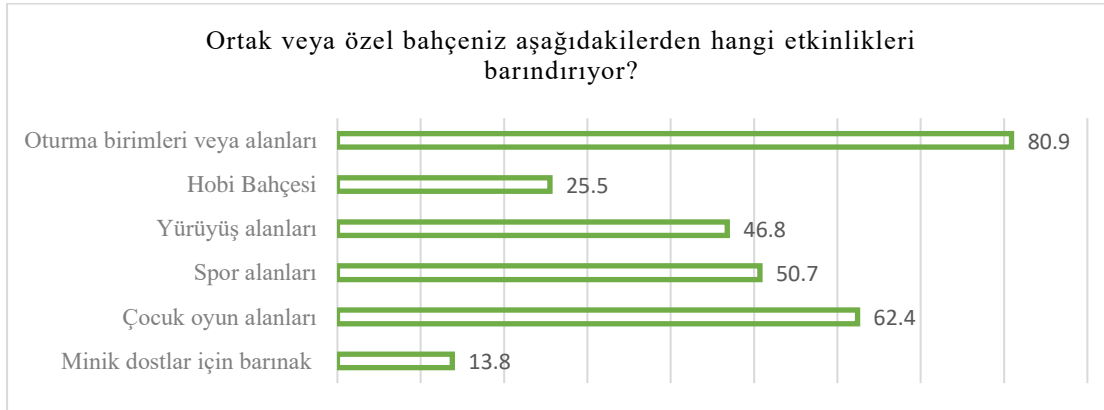
	Frekans	Yüzde
Yaşadığınız konutta ortak veya özel bir bahçe alanına sahip misiniz?		
Evet	257	65,1
Hayır	101	25,6
Kısmen	37	9,4
Yaşadığınız konutta ortak veya özel bir bahçeniz yoksa pandemi döneminde olmasını ister miydiniz?		
Evet	162	94,2
Hayır	10	5,8
Yaşadığınız konutta ortak veya özel bir bahçeniz varsa, evde kaldığınız sürede bahçenizin büyüklüğü ihtiyaçlarınızı karşıladı mı?		
Evet	132	45,4
Hayır	85	29,2
Kısmen	74	25,4

Bahçe alanına sahip olmayan katılımcılara açık uçlu soru olarak sorulan “Bir bahçeniz olsaydı pandemi döneminde bahçenizde neler yapmak isterdiniz?” ölçeğine verilen cevaplardan öne çıkanlar; katılımcıların %70,7'si bahçede dolaşmak derken, %64,9 oranında katılımcı bitki ekim işlemlerini belirtmiştir. Diğerler etkinlikler ise “spor faaliyetleri yapmak, evcil hayvan beslemek, misafirleri bahçede kabul etmek, yemek pişirmek, peyzajla yenilenmek isterdim” gibi cevaplar olmuştur (Şekil 2).

Şekil 2. Katılımcıların pandemi döneminde bahçe etkinlik durumları (n=174)

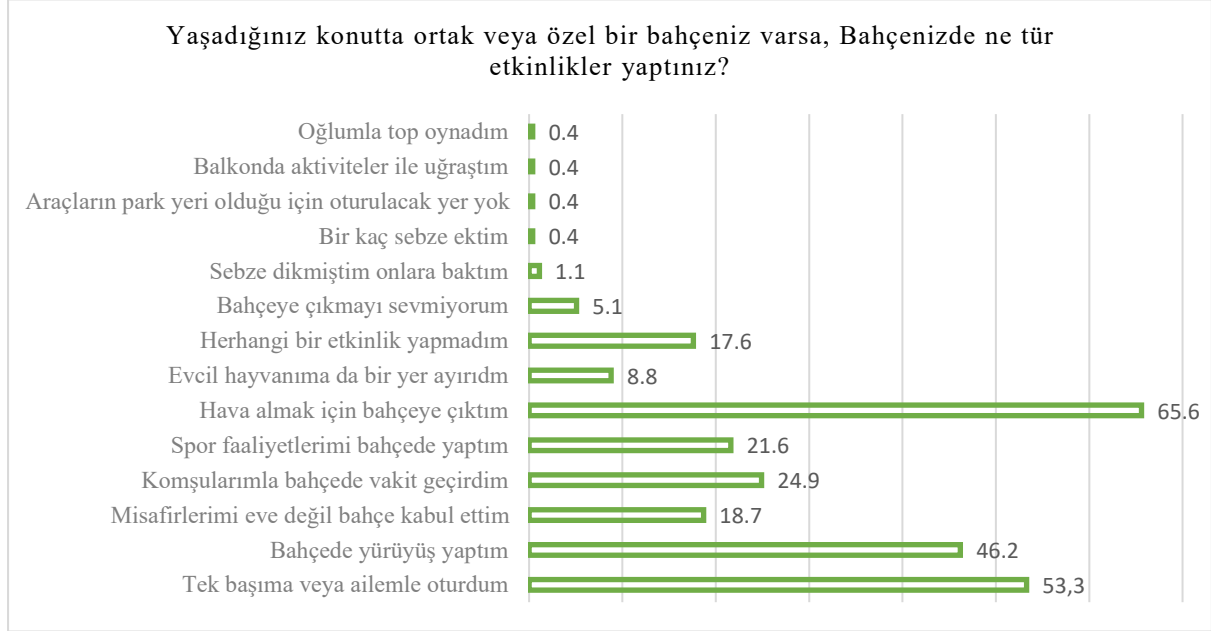
Anket formunda bahçe alanına sahip katılımcılara yöneltilen “Ortak veya özel bahçeniz aşağıdakilerden hangi etkinlikleri barındırıyor?” sorusuna verilen cevaplar Şekil 3’te yer verilmiştir. Buna göre oturma alanları %80,9’lık oranla bahçe alanlarını en fazla yer verilen donatı olmaktadır. Çocuk oyun alanları %62,4 oran ile ikinci en fazla yer verilen donatıdır. Spor alanları %50,7’dir, %46,8’ini Yürüyüş alanları oluşturmaktadır. Katılımcıların %25,5’i hobi bahçesini, %13,8’i hayvanlar için barınak donatılarını belirtmişlerdir (Şekil 3).

Şekil 3. Katılımcıların bahçede mevcut etkinlik durumları (n=282)

Bahçeye sahip katılımcılara ankette açık uçlu soru olarak, bu etkinlikler dışında bahçelerinde olmasını istedikleri etkinlikleri ve donatıları yazmaları istenmiştir. Katılımcılara sunulan mekan ve eylem seçenekleri arasında bisiklet sürme alanları, bol ağaçlı yeşil alanlar, araç bakımı yapabilecekleri alanlar, büyük ağaçlar ve çiçekli alanlar, çim alanlar, meyve ağaçları ve sebze bahçeleri, ekim-dikim alanları, geniş oturma alanları, peyzaj alanları, genç ve yaşlı bireyleri için ayrı oturma alanları, yüzme havuzu, hobi bahçeleri, hayvan barınakları, barbekü alanı, spor etkinlik alanları, yürüyüş alanları, yapay gölet, kamelya, internet, yeterli sayıda otopark alanı, kütüphane, süs havuzu sunularak anket sonucunda katılımcı istemlerine ulaşılmıştır (n=144).

Anket katılımcılarının pandemi kısıtlamalarında konut bahçelerinde yaptıkları etkinlikler sırasıyla katılımcıların %65,5'i bahçeye hava almak, %53,5'i bahçede oturmak, %46,2'si yürüyüş yapmak olarak belirlenmiştir. Spor faaliyetleri yapan katılımcılar %21,6 oranında, komşularla bahçede sosyalleşen %24,9 ve misafirleri bahçede kabul eden katılımcılar %18,7 oranındadır. Herhangi bir etkinlik yapmayan katılımcıların ise %27,6 oranında olduğu saptanmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. Katılımcıların bahçede yaptıkları etkinlik durumları (n=273)

Katılımcıların bahçe ve balkon görüşlerinin alındığı likert ölçek verileri Çizelge 4'te yer verilmiştir. Katılımcıların konutlarında bahçe istemeleri yüksek düzeydedir (\bar{x} 4,16). Bahçe ve balkon düzenlemesini önemli bulup, yapılarda yeşil alan uygulamalarının artırılmasını isteyen katılımcılar yüksek düzeydedir (\bar{x} 4,00). Bahçe ve balkon kullanımı katılımcıların psikolojik sağlığını yüksek düzeyde (\bar{x} 3,83), fiziksel sağlığını orta düzey etkilemekte olduğu belirlenmiştir (\bar{x} 3,64). Katılımcılar yeşil alanlarla yüksek ilişkili olmak istemektedirler. Katılımcıların orta düzeyi (\bar{x} 3,64) bahçede vakit geçirmekten mutlu olduklarını, 3,17 ortalama ile pandemi boyunca bahçede vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar orta düzeyde balkonda vakit geçirdikleri (\bar{x} 3,56), daha büyük balkon (\bar{x} 3,34) ve daha büyük bir konut (\bar{x} 3,40) istemektedirler. Balkon ve bahçe alanlarının hane halkı ile sosyalleştikleri alanlar olduğunu belirten katılımcıların aritmetik ortalaması 3,54'tür. Pandemi döneminde katılımcılar için konut, balkon ve bahçelerin önemli yaşam alanları olduğu ve mekânsal büyümeyi istedikleri söylenebilir (Çizelge 4).

Çizelge 4. Katılımcıların pandemi sürecinde bahçe ve balkon üzerine görüşleri

Maddeler	Ortalama	Standart Sapma	Katılım Sayısı
Pandemi döneminde konutumun bir bahçesi olsun isterim	4,16	1,35	400
Pandemi boyunca konut bahçesinde zaman geçirdim	3,17	1,47	400
Bahçede zaman geçirmek beni çok mutlu etti	3,64	1,42	400
Bahçede vakit geçirmeye pandemi döneminde başladım	2,42	1,33	400
Pandemi sonrası bahçede vakit geçirmiyorum artık	1,98	1,16	400
Pandemide konut balkonu benim en büyük zevkim oldu.	3,38	1,43	400
Pandemide konut balkonuna bile çıkmak istemedim.	1,62	1,01	400
Balkonda bitki yetiştirmek gibi bir hobi edindim.	2,82	1,46	400
Bitki ile uğraşmak beni çok mutlu etti	3,31	1,52	400
Balkonda bolca vakit geçirdim	3,56	1,37	400
Bu dönemde daha büyük bir balkonum olsun istedim	3,34	1,54	400
Balkonu daha büyük bir konuta sahip olmak isterim	3,40	1,54	400
Balkon sayısı daha fazla olan bir konuta sahip olmak isterim	3,13	1,55	400
Balkonum güneş aldığı için kullanım etkinliğimi kısıtladı	2,61	1,35	400
Hâkim rüzgâr nedeniyle balkonunda oturma, bitki yetiştirme gibi etkinlikleri yapamadım	2,12	1,13	400
Balkon veya bahçe kullanımı fiziksel olarak sağlığımla olumlu etkiledi	3,64	1,44	400
Balkon veya bahçe kullanımı psikolojik olarak sağlığımla olumlu etkiledi	3,83	1,39	400
Balkon ve bahçe kullanımı hane halkı ile sosyal bağ kurulmasında etkili oldu	3,54	1,40	400
Salgın döneminde bahçe ve balkon düzenlemesi çok önemli olup, Yapılarda yeşil alan uygulamaları artırılmalıdır.	4,00	1,36	400
Balkonu manzarayı seyretmek için kullandım	3,50	1,41	400
Balkon kapalı (cam balkon) olduğundan daha çok kullandım	2,88	1,57	400

Ekenyazıcı Güney ve Tulum (2020), İstanbul kenti için pandemi öncesi ve pandemi sürecinde ideal ev kavramını sorguladıkları çalışmalarında, online anket ile 114 kişiye çoktan seçmeli ve derecelendirme sorularından oluşan anket düzenlenmişlerdir. İdeal ev algısının katılımcıların (%64) pandemi öncesi ve pandemi sürecinde de evin bahçeli ve müstakil olmasını istedikleri bulunmuştur. Çalışmada balkon ve teras mekanları pandemide önemli olsa da katılımcılar müstakil bahçeli evleri tercih ettikleri ortaya konmuştur. Bu çalışmada da benzer olarak müstakil ve bahçeli evlerin katılımcılar tarafından tercih edildiği ve katılımcılar için konut, balkon ve bahçelerin önemli yaşam alanları olduğu ve mekânsal büyümeyi istedikleri

söylenbilir. Katılımcılar için balkon ve bahçelerin önemli olduğu, yapılarda yeşil alan uygulamalarının artırılması yönünde sonuçlar alınmıştır.

Sağsöz ve ark. (2021), pandemi sürecinde hasta bireyler (zihinsel ve psikolojik rahatsızlık) ile sağlıklı bireyler arasında konut deneyiminin karşılaştırılması üzerine çalışma yapmışlardır. Çalışmada deneklere mavi-yeşil mekânlar kapsamında konutların balkon, teras ve veranda hakkındaki sorular yöneltilmiştir. Sağsöz ve ark.(2021) çalışma sonucunda konutlardaki önemli mekânsal sorunların bahçe eksikliği ve yetersiz balkon olduğunu ve özellikle sağlıklı denek grubu tarafından daha çok belirtildiğini, ortaya koymuştur. . Bu çalışmada ise hastalıklı-sağlıklı birey ayrımı yapılmadan gerçekleştirilmiş olmasına karşın benzer sonuçlar elde edilmiş, ayrıca bahçe ve balkon kullanımının katılımcıların psikolojilerini olumlu etkilediği sonucu ile de benzerlik göstermektedir.

Metropollerde, rezidansların pandemi döneminde değişen yaşam koşullarındaki durumunu araştıran Gali Taşcı (2020), çalışmasında yeşile temas ve temiz hava ihtiyaçları önemli oransal büyüklükte çıkmıştır. Yeşil örtünün korunabilmesi için yapı ve balkonda yeşil alanların artırılmasının önemi vurgulanmış, pandemi sonrası plan kararlarının alınması, bahçeli konutların artırılması önerileri ön plana çıkmıştır. Bu çalışmada da pandemi döneminde yeşil alt yapının en küçük birimi olan konut bahçelerinin önemli bir yere sahip olduğu, katılımcıların bahçe alanlarındaki sürdürdükleri faaliyetleri ve istemleri yönünde bahçe alanlarına talebin arttığı sonucu elde edilmiştir.

Bu dönemde yeşile ulaşmak adına Sofu ve Sofu (2020) çalışmasında, evinin balkonunda küçük bir permakültür bahçesi kurarak deneyimini aktarmıştır. Çalışmasında, sokağa çıkma yasakları döneminde yeşile temas etmenin bireylerin psikolojisine katkı sunduğu görülmektedir. Benzer şekilde bu çalışmada bahçeleri olmayan katılımcıların %64,9 oranı bitki ekim/dikim işlemlerini yapmak istediği ve bu uğraşların psikolojilerini olumlu etkilediği belirlenmiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde insan nüfusunun önemli bir bölümü giderek daha da artan oranlarda kentlerde yaşamaya başladığından, bir tehdit etkeninin etkilerini en belirgin yaşayacağımız yerler, kentlerdir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), kentlerde yaşayan bireyleri tehdit eden en önemli faktörlerin başında salgın hastalıkların geldiğini bildirmektedir.

Türkiye'de de COVID-19 kentleri hem ekonomik hem de sosyopolitik açıdan etkilemiştir. Kentlerde bu etkiler, kentsel yaşam biçimlerindeki değişiklikleri ortaya çıkarmıştır. Kentlerde ekonomik ve sosyal yaşamı etkilenmiştir. Kentlerin karmaşık yapısı, insanların birbirine yakın yaşaması ve virüslerin bu ortamda daha kolay yayılması nedeniyle, kentlerde salgınlar daha fazla görülmektedir. Özellikle nüfus yoğunluğu nedeniyle yüksek katlı gökdelenlerin olduğu metropol alanlarda yeşil alanların yetersizliği pandeminin etkilerinden biri olmuştur. Özellikle kentlerde, insanların bahçeleriyle ilişkileri oldukça kısıtlıdır. Bu nedenle, bahçeler insanların sosyal hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Bahçeler, insanların birbirleriyle iletişim kurduğu, sosyal hayatının bir parçası olduğu ortamlardır. Kentlerde yaşayan insanların bahçeleri, genellikle balkon, teras veya pencere önünde oluşturdukları küçük bir alandır.

COVID-19 pandemisi ile yeşil alanların önemini hatırlatmış ve artık yeşil alanlardan uzak kalınan bu dönem boyunca sosyal mesafe ve izolasyon kuralları göz önüne alındığında ev bahçeleri insanlar için oldukça önemli bir alan haline gelmiştir.

Pandemi döneminde bahçeler, bireylerin yaşamlarının bir parçası olmuş, sosyal hayatın merkezi haline gelerek ve sosyal ilişkilerin geliştirilmelerine olanak sağlamıştır. İnsanların balkon ve ev bahçelerinde bulunan bitkileriyle iletişim kurması, bahçelerde oturarak dinlenmesi, yemek yemesi veya çiçeklerini sulaması, bu dönemde kaybedilen yaşam kalitesini artırdığı gözlemlenmiştir. Bahçelerde yapılan aktiviteler ve bahçelerdeki ağaçlar, çiçekler ve bitkiler insanların ruhsal ve bedensel sağlığını desteklediği görülmüştür. Kısıtlamalar nedeniyle eve kapanan insanlar bu mekânlarda daha rahat bir şekilde vakit geçirebilmiş, komşularıyla ve yakın çevresiyle ev ortamında bulunmadan sosyalleşebilmiştir. Gelecek senaryosunda böyle bir pandemi durumunun yaşanabileceği gerçeğiyle kentlerimizi ve konut alanlarımızı hazır etmemiz halk sağlığı için öncelikli olacaktır. Kentlerde birey yaşamı üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerin azaltılmasında etkin rol oynayan yeşil altyapı sistemleri için öneriler geliştirilmiştir:

- Yatay mimari alanında, yeni çalışmalar ve uygulamalar ile konut alanlarında yeşil dokunun artırılması insanlar üzerinde mental ve fiziksel olumlu etkiler yaratabilecektir.
- Konut içinin düzenlenmesi kadar konut peyzaj alanlarının tasarımı ve planlaması ile bireylerin kentlerdeki her duruma hazır olması sağlanabilir.
- Yoğun kent dokusu içinde yeşil alan miktarını arttırmanın mümkün olmadığı durumlarda, yeşil yüzey miktarını arttırmak için çatı bahçeleri ve düşey bahçeler oluşturulabilir.
- Konut alanlarında balkonlar ve yeşil cephe uygulamaları yeşil altyapı sisteminin önemli bileşenlerini oluşturacaktır.
- Kentlerde mevcut yeşil alanların büyüklüğü ve bağlantılılığı arttıkça sağladığı faydalar da artmaktadır. Kentin çeşitli büyüklüklerdeki yeşil alanlar arasında bağlantılılığın sağlanması ihtiyacı vardır. Yeşil alanlar arasında bağlantı oluşturma potansiyeli olan alanlar; konutlar, konut bahçeleri, yollar, akarsu koridorları, kuru dere yatakları ya da su kanallarıdır. Konut ve konut bahçeleri ve kent içindeki ana caddeler çizgisel koridor oluşturacak şekilde yeniden tasarlanabilir.
- Konut bahçelerinin Covid-19 döneminde sosyal açıdan önemi bir kez daha ön plana çıkmıştır.

Konut bahçeleri yeşil altyapı sisteminin önemli bir bileşeni olarak ekolojik olduğu kadar sosyal açıdan da önemli alanlardır. Pandemi dönemi konut bahçelerinin sosyal açıdan öneminin anlaşılmasına katkı sağlamıştır.

YAZAR KATKILARI

Esra Bayazıt Solak: çalışma konusunun seçilmesi literatür tarama, anket taslağının hazırlanması, istatistiksel analizlerin yapılması, verilerin yorumlanması, makale taslağının hazırlanması. **Şule Kısakürek:** Literatür verilerinin değerlendirilmesi, anket sorularına son halinin verilmesi, analiz sonuçlarının değerlendirilmesi ve yorumlanması, sonuçların tartışılması.

FİNANSAL DESTEK BEYANI

Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

ETİK KURUL ONAYI

Bu çalışma etik kurul onayı gerektirmemektedir.

KAYNAKLAR

- Altunkasa, M. F., Berberoğlu, S., Uslu, C. (2011). Sosyal Donatı Alanlarının Kentsel Yaşam Niteliği Yönünden Değerlendirilmesi: Kültürel Mekanlar, Açık Alanlar ve Yeşil Alanlar Açısından Adana Kenti İçin Bir Model Önerisi. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Projesi, Proje No:109Y153
- Assi, E. (2001). Typological Analysis Of Palestinian Traditional Court House, *International Millennium Congress-Archi 2000*, Bethlehem, Palestine, Israil, January 22-25.
- Bayraktar, A. (1973). İzmir Şehrinin İmarında Peyzaj Mimarlığı ile İlgili Problemler ve Prensipleri Tespiti. İzmir. = kızılbaş, 2007.
- Berardi, U., Ghaffarian Hoseini, A., & Ghaffarian Hoseini, A. (2014). State-of-the-art analysis of the environmental benefits of green roofs. *Applied energy*, 115, 411-428.
- Berg, R. (2020). How Will COVID-19 Affect Urban Planning?. The CityFix, <https://thecityfix.com/blog/willcovid19affecturbanplanningrog> (Erişim Tarihi: 22 Nisan 2020).39
- Bernatzky, A. (1975). Gardens for stepped terrace housing. *Urban Ecology*, 1(1), 49-62.
- Campion, J., Javed, A., Sartorius, N., & Marmot, M. (2020). Addressing the public mental health challenge of COVID-19. *The Lancet. Psychiatry*.
- Cinderby, S. (2020). Lockdown highlights the value of green space in cities. Stockholm Environment Institute. Erişim adresi: <https://www.sei.org/perspectives/covid19-value-of-green-space-in-cities/>
- Combs, T. (2020). Local Actions to Support Walking and Cycling During Social Distancing Dataset. Erişim adresi: https://www.pedbikeinfo.org/resources/resources_details.cfm?id=5209
- Contesse, M., Van Vliet, B. J., & Lenhart, J. (2018). Is urban agriculture urban green space? A comparison of policy arrangements for urban green space and urban agriculture in Santiago de Chile. *Land use policy*, 71, 566-577.
- Çörek Öztaş, Ç. (2020). Korona Krizinde Kentler: "İnsan Ölçeğinin Ne Denli Önemli Olduğu Anlaşıldı", <https://wrisehirler.org/> [Erişim: 15.06.2020].
- Dönmez, Y., Özyavuz, M., & Gökyer, E. (2015). Safranbolu Kentinin Konut Ve Site Alanlarının Yeşil Alan Durumlarının Saptanması, *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(11), 1-12.
- Ekenyazıcı Güney, E., Tulum, H. (2020). 19. Yüzyıldan 2020'ye İdeal Ev Kavramı: Covid-19 Sürecinin Etkilerine İlişkin Bir Okuma [The Notion of Home from 19th Century to 2020: A Reading on the Effects of Covid-19 Period]. *Türk İslâm Medeniyeti Akademik*

- Araştırmalar Dergisi-Journal of the Academic Studies of Turkish-Islamic Civilization, 16/31: 337-360
- Ekim, E. (2012). Türk Evinde Yaşam Alanı: Avlu, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Elizalde, L., & Lambertucci, S. A. (2022). Private gardens in a town immersed in a National Park: Potential for conservation and highly valued under COVID lockdown. *Landscape and Urban Planning*, 226, 104481.
- Emiral, E., Çevik, Z.A. ve Gülümser, Ş. (2020). Covid-19 Pandemisi ve İntihar, *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 5, 138-47.
- Erdoğan, E. (1996). Anadolu Avlularının Özellik ve Düzenleme İlkeleri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma, *Doktora Tezi*, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Finucane, M. L., Beckman, R., Ghosh-Dastidar, M., Dubowitz, T., Collins, R. L., & Troxel, W. (2022). Do social isolation and neighborhood walkability influence relationships between COVID-19 experiences and wellbeing in predominantly Black urban areas?. *Landscape and Urban Planning*, 217, 104264.
- Gali Taşçı, G. (2020). Rezidanslarda Konfor Koşullarının Pandemi Dönemi Etkisinde Analizi, *Kent Akademisi*, Volume, 13 (43), Issue 4. Pages, 701-721.
- Gascon, M., Mas, M.T., Martínez, D., Dadvand, P., et al. (2015). Mental health benefits of long-term exposure to residential green and blue spaces: A systematic review. *Int. Journal of Env. Research and Public Health*. 12(4): 4354–4379
- Geniş, B., Gürhan, N., Koç, M., Geniş, Ç., Şirin, B., Çirakoğlu, O. C., & Coşar, B. (2020). Development Of Perception And Attitude Scales Related With Covid-19 Pandemia. *Pearson Journal Of Social Sciences & Humanities*, 5(7), 306-326
- Gül, A., Küçük, V. (2001). Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi, *S.D.Ü. Orman Fakültesi Dergisi A Serisi*, 2: 27-48, Isparta.
- Hindistan, A. (2006). Avluların Peyzaj Tasarım Kriterleri Yönünden Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Holmes, E. A., O'Connor, R. C., Perry, V. H., Tracey, I., Wessely, S., Arseneault, L., ... & Ford, T. (2020). Multidisciplinary research priorities for the COVID-19 pandemic: a call for action for mental health science. *The Lancet Psychiatry*.
- Karadağ, A. A., & Gültekin, Y. S. (2019). Açık ve yeşil alanların konut seçimine etkisinin belirlenmesi temelinde bir ölçek geliştirme çalışması. *Düzce Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 7(1), 223-238.
- Karagöz, Y. (2017). SPSS ve AMOS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri. Nobel Akademik Yayıncılık ve Danışmanlık, Ankara.
- Kuş Şahin, C., 2008. Isparta kent merkezi konut bahçelerindeki bitkisel materyalin incelenmesi üzerine bir araştırma / A research on study of plant materials in home garden of the Isparta city. Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçe Bitkileri Ana Bilim Dalı, Isparta, 287s.
- Köse, A. (2007), Balıkesir Çevresinde Geleneksel Avlu Peyzajı ve Değişimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı:18, Erzurum.
- Liberalesso, T., Cruz, C. O., Silva, C. M., & Manso, M. (2020). Green infrastructure and public policies: An international review of green roofs and green walls incentives. *Land use policy*, 96, 104693.
- Litman, T. (2020). Pandemic-resilient community planning: Practical ways to help communities prepare for, respond to, and recover from pandemics and other economic, social and environmental shocks.

- Matsler, A. M., Meerow, S., Mell, I. C., & Pavao-Zuckerman, M. A. (2021). A 'green' chameleon: Exploring the many disciplinary definitions, goals, and forms of "green infrastructure". *Landscape and Urban Planning*, 214, 104145.
- Mentens, J., Raes, D., & Hermy, M. (2006). Green roofs as a tool for solving the rainwater runoff problem in the urbanized 21st century?. *Landscape and urban planning*, 77(3), 217-226.
- Moore, H. E., Hill, B., Siriwardena, A. N., Tanser, F., & Spaight, R. (2022). Rethinking the health implications of society-environment relationships in built areas: An assessment of the access to healthy and hazards index in the context of COVID-19. *Landscape and Urban Planning*, 217, 104265.
- Pekpostalıcı, A. (2009). Tarihi Perspektif İçinde "Ev" Kavramı, *Yüksek Lisans Tezi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Perini, K., & Rosasco, P. (2013). Cost-benefit analysis for green façades and living Wall systems. *Building and Environment*, 70, 110-121.
- Poortinga, W., Bird, N., Hallingberg, B., Phillips, R. ve Williams, D. (2021). The Role of Perceived Public and Private Green Space in Subjective Health and Wellbeing During and After the First Peak of the COVID-19 Outbreak. *Landscape and Urban Planning*, 0(211), 1-11.
- Quick, J. S., Robishaw, S. B., Baylor, K. A., Snyder, D. I., & Han, J. J. (2017). Vegetable garden as therapeutic horticulture for patients with chronic pain. *Pain Medicine*, 18(11), 2252-2254.
- Ransing, R., Adiukwu, F., Pereira-Sanchez, V., Ramalho, R., Orsolini, L., Teixeira, A. L. S., ... & El Hayek, S. (2020). Mental Health Interventions during the COVID-19 Pandemic: A Conceptual Framework by Early Career Psychiatrists. *Asian Journal of Psychiatry*, 51, 102085-102085.
- Sağsöz, A., Kahraman, M. U., Izadpanah, S., & Şekerci, Y. (2021). COVID-19 pandemi sürecinde sağlıklı ve hasta bireylerin konut deneyimine dair bir karşılaştırma: Antalya örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 179-193.
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2009). *Research Methods for Business Students*. Harlow: Pearson Education, 219s, Limited.
- Shafique, M., Kim, R., & Rafiq, M. (2018). Green roof benefits, opportunities and challenges—A review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 90, 757-773.
- Sofa, A., & Sofa, A. (2020). Converting Home Spaces Into Food Gardens At the Time of Covid-19 Quarantine: All the Benefits of Plants in This Difficult and Unprecedented Period. *Human Ecology*, 1-9.
- Şensoy, N., & Karadağ, A. A. (2012). Sosyal etkileşimin komşuluk düzeyinde geliştirilmesine yönelik bir araştırma: Ankara TOKİ atakent sitesi örneği. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(6).
- T.C. Sağlık Bakanlığı, (2020)., <https://www.saglik.gov.tr/> [Erişim: 14.06.2020]
- TÜİK, (2021). Türkiye İstatistik Kurumu, Nüfus verileri.
- Tazebay, İ., & Akpınar, N. (2010). Türk Kültüründe Bahçe, *Bilgi Dergisi*, 54, 243-253.
- Teotónio, I., Silva, C. M., & Cruz, C. O. (2018). Eco-solutions for urban environments regeneration: The economic value of green roofs. *Journal of Cleaner Production*, 199, 121-135.
- Tuğaç, Ç. (2020). Kentsel Sürdürülebilirlik ve Kentsel Dirençlilik Perspektifinden Tarihteki Pandemiler ve Covid-19 Pandemisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı*, 259-292

- Van den Bosch, M., & Sang, Å. O. (2017). Urban natural environments as nature-based solutions for improved public health—A systematic review of reviews. *Environmental research*, 158, 373-384.
- Velarde, M. D., Fry, G., & Tveit, M. (2007). Health effects of viewing landscapes—Landscapetypes in environmental psychology. *Urban forestry & urban greening*, 6(4), 199-212.
- WHO, (2016). Urban green spaces and health. Erişim adresi: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0005/321971/Urbangreen-spaces-and-health-review-evidence.pdf
- WHO, (2020). <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/advice-for-public>. Erişim Tarihi: 23.04.2020.
- Xie, J., Luo, S., Furuya, K., Sun, D. (2020). Urban parks as green buffers during the COVID-19 pandemic. *Sustainability*. 12: 1-17.
- Yeşil, M., ve Yılmaz, S. (2007). Erzurum Kentinde Konut Bahçelerinin Peyzaj Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 38 (1), 25-35.
- Yücedağ, C., Kaya, L. G., & Altunay, U. L. U. (2017). Burdur kenti toplu konut ve site alanlarının peyzaj tasarım yeterliliğinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 114-122.
- Yüksel A., H, Hepcan Coşkun Ç. (2021). Pandemi – Sürdürülebilir Kent Hedefleri: Chj; 2(2):91-98

Copyright: © 2022 by the author. Licensee ArtGRID, Türkiye. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).